

студентів, допустимий – 40,2%, оптимальний – 40,1%. Отже, оптимальний допустимий рівні сформованості професіоналізму показали 80,3% студентів, що свідчить про ефективність впровадження запропонованих інновацій в педагогічній практиці і якості підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання.

Висновки. Проведене дослідження показало, що підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання, які відповідають сучасним запитам загальноосвітньої школи, потребує пошуку інноваційних шляхів професійної підготовки студентів, зокрема в умовах педагогічної практики. Результати впровадження інновацій підтверджують достатньо високий рівень сформованості професіоналізму майбутніх фахівців фізичного виховання.

Список використаної літератури

1. Дереза Т.Г. Неперервна професійна підготовка фахівців фізичного виховання: акмеологічні засади: [монографія] / Т.Г. Дереза, за ред. С.О. Сисоевої. – Київ: Вид-во ВП «Едельвейс», 2016. – 528 с.
2. Іваній І.В. Основи професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту: навч.-метод. посібник / І.В. Іваній – Суми: ФОРЦьома С.П., 2017. – 156 с.
3. Іванська О.В. Формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами педагогічних технологій / О.В. Іванська, А.В. Сидорчук, Т.С. Яковенко // Молода спортивна наука України, Львів: 2012. – С. 537-541.
4. Кравченко В.М. Теоретичні засади формування педагогічного професіоналізму майбутніх викладачів / В.М. Кравченко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», 2016, № 12 (22). – С. 68-71.
5. Кулікова Л.М. Формирование профессиональной компетентности будущего специалиста сферы физической культуры и спорта в условиях производственной практики / Л.М. Кулікова, Л.М. Куликов // Теория и практика физической культуры, 2014, № 5. – С. 101-104.
6. Лоза Т.О. Робочий зошит з педагогічної практики в старшій школі: методичка розробка для студентів IV курсу спеціальності «Фізичне виховання» / Т.О. Лоза. – Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2015, 2015. – 76 с.
7. Черкас Г.В. Педагогічна практика в системі підготовки вчителя / Г.В. Черкас // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2008. - № 1. – С. 155-158.

Кравченко А. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КОЗАКІВ У С. СТАРОМУ СУМСЬКОГО ПОВІТУ – ПЕРШОМУ ПОСЕЛЕННІ ГЕРАСИМА КОНДРАТЬЄВА

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У статті висвітлено історичні аспекти й особливості становлення фізичної підготовки в с. Старому Сумського повіту.

Постановка проблеми. «Пізнай свій край... себе, свій рід, свій народ, свою землю, і ти побачиш свій шлях у життя». Ці мудрі слова великого філософа Г. С. Сковороди, що пролунали 250 років тому, залишаються актуальними й у наш час, добу творення української державності, формування української національної ідеї, виховання громадянина - патріота України.

У народі дуже влучно говорять: «Хто не знає минулого, той не має майбутнього». І дійсно, пізнавши минуле, осмисливши його проблеми, помилки та здобутки, потрібно переносити позитивний досвід у майбутнє, тому кожна людина повинна знати не тільки всесвітню історію, але й історію свого краю, «малої» батьківщини, адже це священний обов'язок культурного й освіченого громадянина сучасної України. Кожен із нас має пам'ятати, де його коріння, знати історію своєї родини, бо хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього. Шанобливе ставлення до історії рідної країни, свого краю – то ознака цивілізованості суспільства. Знати історію батьківщини необхідно тому, що це не лише вияв поваги до

історичного минулого і державності в цілому, а й своєрідний прогноз на майбутнє, оскільки, як відомо, історія має здатність повторюватися.

Історія нашого краю бере початок із глибини століть. Плин часу, культурно-етнічні процеси, що відбувалися на території сучасної Сумщини, та визначні історичні події залишили по собі унікальні пам'ятки, серед яких і Старосільське поселення [2, с. 6].

Турбота про виховання всебічно розвиненого, фізично міцного молодого покоління на всіх історичних етапах розвитку була завданням державної ваги. Для його виконання необхідно з раннього дитинства широко використовувати різноманітні засоби та методи фізичного виховання, як однієї з найважливіших передумов зміцнення здоров'я й усебічного розвитку. Для фізичного виховання в усі часи була характерна комплексність у використанні засобів, причому до них, крім фізичних вправ, треба віднести і природні чинники, але провідним і специфічним засобом фізичного виховання все ж залишаються саме фізичні вправи.

Мета дослідження полягає у висвітленні історичних аспектів становлення фізичної підготовки в с. Старому Сумському повіту як першому поселенні Сумського полку.

Результати дослідження та їх обговорення. Розглядаючи в історичному плані становлення і розвиток фізичного виховання на території Слобожанщини, до якої належить і с. Старе Сумського повіту, необхідно відзначити, що перші історичні свідчення про це село ми знаходимо у хрестоматійному для істориків Слобожанщини «Історико-статистичному описі Харківської єпархії» преосв. Філарета (Гумілевського) [6]. С. Старе було утворено як прикордонний форпост, де, за багатьма історичними свідченнями, у 1642 році (швидше за все, раніше) оселився Герасим Кондратьєв, отаман-осадчий м. Суми (1655), найбільшого міста слобідських полків кінця XVII – XVIII ст., претендент на гетьманство (1669) [1].

К. П. Щелков у своїй праці «*Историческая хронология Харьковской губернии*» зазначає, що с. Старе засноване в 1642 році, й саме тут перш за все оселився Кондратьєв [7, с. 11].

1642. Старок при Пселѣ сум. у., здѣсь жилъ первоначально, знаменитый впоследствии, полковникъ сумского полка Герасимъ Кондратьевъ. Церковь Рождества Богородицы, на мѣсто которой въ 1753 г. потомокъ Герасима Степанъ Кондратьевъ построилъ каменную во имя св. Николая. (Ф. III, 378).

Уривок із книги К. П. Щелкова «Историческая хронология Харьковской губернии», 1882 рік

У книзі «Россия. Полное географическое описание нашего отечества» також засвідчено, що с. Старе виникло в 1642 році. Воно нараховувало до 1500 мешканців і за часів звільнення селян належало Михайлові Миколайовичу Зборомирському, у власності якого тоді перебувало 4.300 десятин землі [5, с. 325].

Форпост у с. Старому було обрано козаками не випадково, оскільки, по-перше, він мав вигідне географічне розташування – на виступі, де, за переказами, було насипано земляний вал з гарматою, тобто створено своєрідну козацьку вежу. Прилеглі території з форпосту проглядалися на 2 – 3 км [3]. Крім цього, доступ до нього ускладнювали ще дві природні перешкоди: р. Псел і так званий Псьольчик (за картою Шуберта 1861 року, Псел і Псьольчик мали однакове наповнення). Південніше за форпост знаходилася р. Сироватка. Усе зазначене давало змогу козакам, які перебували на форпості, за будь-якого співвідношення сил мати більш

вигідне положення з погляду військової стратегії. Перші козаки-поселенці прийшли в с. Старе, будували глинобитні хати над так званим ярком.

ГЛ. УНІ. СЫРОВАТКА. ВОРОЖБА СУМСКАЯ. БЕЗДРИКЪ. В. ВОБРИКЪ. 325

Върстахъ въ 10^{1/2} отъ Н. Сыроватки на западъ, на лѣвномъ берегу р. Немчины село *Нина* съ населеніемъ около 2200 человѣкъ, при которомъ съ 1851 года разсѣла въ казармъ-артиллерійскій лагерь. Служащія, приготовляющіе казармный дескъ, черной кухни и жена на сумму свыше 600 тыс. рублей работнихъ въ годъ въ село имѣютъ 120 дес. Въ 1850 году казенныя крестьянскія земли отъ князя Алексея Александровича куплены имѣніемъ князя М. И. Кондратьева, имѣніемъ князя И. К. Кунявскаго-Молодого, имѣніемъ князя М. М. Кондратьева переселены въ Сыроватку украинцы изъ Бессарабской Младшей и вѣдали видную роль въ Сумскомъ казенномъ полку. Полковникъ Герас. Андр. Кондратьевъ былъ награжденъ орденомъ кавалера отъ царя Александра Михайловича и Федора Александровича, такъ что въ концѣ XVIII вѣка Кондратьевы владѣли въ оной Харьковской губерціи 120 тыс. дес. земли. Верстахъ въ 8 на сѣверъ отъ Цинки. Сыроватка расположена въ *Устьевъ* рѣчки отъ 1842 года и вѣдетъ до 1851 г. и въ току освобожденныя крестьянскія принадлежало Мих. Нин. Обромскскому, въ собственности котораго находилась вѣдетъ до времени 1200 дес. земли.

Уривок із книги «Россия. Полное географическое описание нашего отечества»

Як зазначалося вище, прибулі до с. Старого військові були вихідцями з Центральної України. Основним завданням цих вправних воєнків була охорона північно-східних земель і попередження про напади кримських татар на такі міста як Путивль і Рильськ. Російські воєводи саме з Центральної України набирали найкращих козаків, які, за свідченнями старожилів-старосільців, досконало володіли всіма видами вогнепальної та холодної зброї [4]. Військово-фізичні вправи з тренування у форпості систематично включались у ігрову діяльність, полювання, вишкіл, тобто фізична підготовка передбачала різноманітні форми та засоби. Найсильніші, найспритніші та найвправніші козаки користувалися великою повагою старосільців і молодь намагалася наслідувати більш досвідчених. За переказами молодим козакам особливо подобалося вправлятися в їзді верхи та стрільбі з гвинтівки і пістоля. До наших днів збереглось одне з місць, що знаходиться біля так званого Кондратьєвського виступу – Стрілкове, де козаки з форпосту вправлялися у стрільбі. Усі козаки були дуже витривалими, могли верхи проїхати багато сотень кілометрів з повідомленнями в Путивль і Рильськ про підхід військ із Криму.

Збереглися також спогади про те, що відбувалися кулачні бої та змагання боротьби, а також різноманітні ігри, без яких не обходилося навіть найскромніші свята. У іграх брали участь цілі групи козаків-старосільців, в основному молодь. Вони змагались у швидкості, силі, спритності, влучності. Усі ігри за будь-якої пори року організовувалися на свіжому повітрі, що сприяло зміцненню здоров'я козаків-старосільців, оскільки відомо, що саме постійна взаємодія і єдність людини з навколишнього середовища є запорукою фізичного розвитку.

З 1887 року, коли в с. Старому було створено училище I-го розряду (однорічне), ми не знаходимо даних про розвиток фізичного виховання в цьому навчальному закладі [1]. Щодо училища III-го розряду (трирічного), в 1900 році немає згадок про заходи з фізичного виховання.

Висновки. Підсумовуючи, треба зазначити, що:

1) с. Старе Сумського повіту утворилось як козацький форпост задовго до 1851 року;

2) засновником с. Старого був отаман-осадчий Герасим Кондратьєв;

3) із часів заселення с. Старого козаками з Центральної України фізична підготовка мешканців населеного пункту перебувала в центрі уваги, особливо

давало можливість зміцнити здоров'я і вивести на більш високий рівень фізично-технічну підготовку кожного козака.

Список використаної літератури

1. Діти війни – червоносільці / за ред. Л. М. Черняка. – Суми : Рідний край, 2011. – 135 с.
2. Кравченко А. І. Визначні особистості Старого Села Сумського району (повіту), першого поселення Герасима Кондратьєва (1642 – 2018) : монографія / А. І. Кравченко. — Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. — 356 с.
3. Кравченко А. І. Старе Село. Звідки пішла Сумська земля? / А. І. Кравченко // Історико-краєзнавче дослідження традицій та інновацій : матеріали II Міжнародної наукової конференції (Суми, 24-25 березня 2016 року) : у 2-х ч. Ч. 1 / за ред. В. С. Бугрія. – Суми : ФОП Цьома С. П., 2016 – С. 103-106.
4. Кравченко М. П. Спогади про життя / М. П. Кравченко. – Львів : Тріора плюс, 2016. – 150 с.
5. Россия. Полное географическое описание нашего отечества : Настольная и дорожная книга для русских людей : [в 19 т.]. Т. 7 : Малороссия : [Полтавская и Черниговская губ.] / Сост. Б. Г. Карлов, А. Я. Пора-Леонович, Ф. А. Виноградов [и др.]. – Х, 1903. – 518 с.
6. Филарет (Гумилевский Д. Г.) Историко-статистическое описание Харьковской епархии : в 3 т. Т. 1 / Филарет (Гумилевский Д. Г.) – Х. : Харьковский частный музей городской истории, 2005. – 336 с.
7. Щелков К. П. Историческая хронология Харьковской губернии / К. П. Щелков. – Х. Университетская типография, 1882. – 366 с.

Леоненко А. В., Вовк М. Є.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У статті на основі аналізу сучасних наукових досліджень визначено, що формування в учнів мотивації до служби в Збройних силах України відбувається на основі вивчення предмету «Захист Вітчизни». Схарактеризовано особливості викладання даної дисципліни в школі та встановлено практичні засоби військово-патріотичного виховання у загальноосвітній школі у процесі її вивчення.

Постановка проблеми. Відповідно до Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді одним із основних завдань організації допризовної підготовки є формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави і служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, а також здійснення психологічної підготовки до військової служби.

У сучасній науковій літературі знаходимо низку досліджень, що присвячені таким проблемам: підготовка громадян України до військової служби (В. Александров, Д. Іщенко та В. Мірошніченко та ін.) та захисту Вітчизни (В. Барішніков та О. Неймирок, М. Коробов та ін.), у тому числі засобами фізичної культури (Г. Бесарабчук, І. Ільницький та А. Окопний та ін.), військово-спортивних ігор (Т. Коломосць та ін.) та на основі козацьких традицій (В. Глушук, О. Демінський, С. Кириченко та ін.).

Водночас актуальними є наукові праці, присвячені проблемі військово-патріотичного виховання учнівської молоді (Т. Бабиш, О. Гончаренко, І. Гордієнко, В. Зелений, М. Зубалій, В. Івашковський, В. Корицький, А. Леоненко, В. Лещук, Т. Мисак, О. Остапенко, Р. Проць та ін.).

Аналіз відповідної наукової літератури показує, що проблема допризовної підготовки учнів старшого шкільного віку є предметом дослідження багатьох вчених.